

Mikko Staff

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuuleminen, HE 109/2024 vp, hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025, Pääluokka 33/ sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

STM:n asiantuntijat esittävät kunnioittaen seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan määrärahoiksi esitetään noin 15,2 miljardia euroa. Se on noin 1,1 miljardia vähemmän kuin vuonna 2024.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan määrärahoista käytetään eläkemenoihin noin 36 prosenttia, perhe- ja asumiskustannusten tasaukseen sekä perustoimeentulotukeen noin 31 prosenttia, työttömyysturvaan noin 12 prosenttia, sairausvakuutukseen noin 12 prosenttia, sosiaali- ja terveydenhuollon tukemiseen noin 2 prosenttia sekä avustuksiin terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen noin 2 prosenttia. Muihin pääluokan lukuihin käytetään kuhunkin 0,4–1,0 prosenttia pääluokan määrärahoista.

Sosiaaliturvan muutokset laskevat määrärahoja

STM:n määrärahojen laskuun vaikuttavat erityisesti hallitusohjelman mukaiset ja kehysriihessä päätetyt sosiaaliturvaa koskevat uudistukset ja säästöt. Sosiaaliturvan uudistamisen tavoitteena on yksinkertaisempi ja työnteekoon paremmin kannustava sosiaaliturvajärjestelmä sekä julkisen talouden vahvistaminen.

Uudistusten nettovaikutus STM:n pääluokkaan on noin 470 miljoonaa euroa. Tästä noin 170 miljoonaa euroa aiheutuu vuonna 2024 voimaan tulleista uudistuksista (joiden säästövaikutus kasvaa vuonna 2025) ja noin 300 miljoonaa euroa vuonna 2025 voimaan tulevista uudistuksista. Sosiaaliturvarahastojen kulujen vähenemisen hyöty ohjataan valtiontalouden vahvistamiseen. Niin sanottu kanavointiratkaisu vähentää STM:n määrärahatarvetta nettona yhteensä 575 miljoonaa euroa.

- Perhe- ja asumiskustannusten tasaukseen, perustoimeentulotukeen ja eräisiin palveluihin esitetään noin 4,6 miljardia euroa, joka on 244 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2024 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahaa pienentävät erityisesti muutokset asumistukeen. Määrärahan mitoituksessa on huomioitu toimeentulotukimenojen arvioitu kasvu.
- Työttömyysturvaan esitetään 1,9 miljardia euroa, joka on 340 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2024. Määrärahaa pienentävät muun muassa TE-palvelujen järjestämisvastuun siirto valtiolta kunnille (noin 370 miljoonaa euroa), työttömyysturvan korotusosista luopuminen (23,5 miljoonaa euroa) ja työmarkkinatuen tarveharkinnan vahvistaminen (3,4 miljoonaa euroa)

Mikko Staff

- Sairausvakuutukseen esitetään 1,87 miljardia euroa, joka on 437 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2024. Määrärahaa pienentävät muun muassa lääkekorvauksiin kohdistuvat uudistukset (60 miljoonaa euroa), sairauspäivärahan laskentakaavan muutos (4,0 miljoonaa euroa), nuorten ammatillisen kuntouksen uudistus (21,6 miljoonaa euroa). Edellä mainittujen muutosten vakuutusmaksuihin kohdistuvat säästöt huomioidaan osana niin sanottua kanavointiratkaisua, joka kokonaisuudessaan pienentää määrärahan tarvetta 601 miljoonaa euroa sairausvakuutusmomentilla.
- Eläkkeisiin esitetään 5,5 miljardia euroa, joka on 30 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2024. Määrärahaa pienentävät muutokset ulkomaille maksettaviin etuuksiin (35 miljoonaa euroa) ja eläkkeensaajien asumistukeen (9,5 miljoonaa euroa) sekä kansaneläkkeen ja kuntoutusrahan ikärajan nostaminen 16 vuodesta 18 vuoteen (6,6 miljoonaa euroa)
- Veteraanien tukemiseen esitetään 123,0 miljoonaa euroa, joka on noin 11,5 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2024. Määrärahatason lasku aiheutuu veteraanien määrän vähenemisestä.

Kanavointiratkaisu toteutetaan, koska sosiaaliturvaan kohdistetut uudistukset alentavat sosiaaliturvarahastojen kuluja, mikä normaalitilanteessa alentaisi myös rahastojen perimiä vakuutusmaksuja. Ratkaisulla sosiaaliturvan säästöt ohjataan täysimääräisesti velkaantumisen vähentämiseen, minkä vuoksi valtion osuuksia rahastoille pienennetään. Näin vakuutusmaksut eivät kokonaisuutena laske uudistusten myötä.

Käytännössä kanavointi toteutetaan siten, että työnantajien osalta työttömyysvakuutusmaksujen aleneminen kompensoidaan kiristämällä työnantajien sairausvakuutusmaksua. Tämä alentaa palkansaajien päivärahamaksua, mistä osa kanavoituu valtiolle automaattisesti ansiotuloverotulojen kasvun kautta, sillä päivärahamaksu on verovähennyskelpoinen. Jäljelle jäävä osuus palkansaajien maksupaineen alenemisesta kanavoidaan valtiolle kiristämällä palkansaajien sairaanhoitomaksua ja pienentämällä valtion rahoitusosuutta sairaanhoitovakuutuksesta.

Säästöjä hallinnonalan toimintamenoihin ja avustuksiin

Valtionhallinnon tuottavuusohjelmasta on kohdistettu STM:n hallinnonalalle 29,3 miljoonan euron säästöt. STM esittää, että säästöstä 28,7 miljoonaa euroa suunnataan hallinnonalan virastoille ja laitoksille sekä 0,6 miljoonaa euroa muille momenteille. Suurimmat säästöt koskevat suurimpia laitoksia eli Kansaneläkelaitosta, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitosta ja Työterveyslaitosta. Keskimäärin säästö on vajaa 4 prosenttia hallinnonalan virastojen ja laitosten vuoden 2024 määrärahoista.

Avustuksiin yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen esitetään 304,1 miljoonaa euroa, joka on 79,5 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2024. Taseen jakamattomista voittovaroista puretaan vuosittain 25,8 miljoonaa euroa vuosina 2024–2026.

Mikko Staff

Lisärahoitusta täydennyskoulutukseen, mielenterveyteen, EU-hankkeisiin ja turvakodeille

STM esittää, että Kela-korvausmallin uudistamiseen valtion rahoitusosuutta nostetaan 4,7 miljoonalla eurolla noin 70 miljoonaan euroon.

Työelämässä olevien täydennyskoulutusta koskeva 10,0 miljoonan euron esitys on siirretty opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan. Kyseessä on aikuiskoulutustuen korvaava järjestelmä erityisesti erityisopettajien ja sairaanhoidtajien koulutustarpeisiin vastaamiseen.

YTHS:n toteuttamaan opiskeluterveydenhuoltoon STM esittää 72,7 miljoonaa euroa valtion rahoitusta. Määrärahaa kasvattavat muun muassa opiskelijamäärän kasvu (3,7 miljoonaa euroa) ja terapiatakuun voimaantulo 1.5.2025 alkaen (1,2 miljoonaa euroa).

STM esittää yliopistotasaisen sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimuksen rahoituksen kasvattamista 5,0 miljoonalla eurolla 40 miljoonaan euroon.

Ruoka-aputoimintaan STM esittää 3,0 miljoonaa euroa. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus vakinaistaa ruoka-avun rahoituksen kaikkein vähävaraisimpien auttamiseksi ja avun pitkäjänteisen kehittämisen turvaamiseksi.

STM esittää nuorten huumekuolemien ehkäisyyn 3,5 miljoonaa euroa. Päih-teitä ja väkivaltaa käyttävien sekä rikoksia tekevien nuorten palvelujen kehittämiseen STM esittää 2,5 miljoonan euroa. Niin sanotun lastensuojelun hybridimallin käynnistämiseen STM esittää 0,5 miljoonaa euroa.

Matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen saatavuuden parantamiseen STM esittää 2,0 miljoonaa euroa. Mielenterveyden chat-palveluihin esitetään 0,5 miljoonaa euroa, joka sisältyy yhteisöille ja säätiöille jaettaviin avustuksiin terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Turvakotitoiminnan rahoitusta esitetään kasvatettavaksi 1,0 miljoonalla eurolla 27,6 miljoonaan euroon. Määrärahan kasvattamisella pyritään vahvistamaan turvakotipalvelujen saavutettavuutta.

Kriisinhallintaveteraanien tukeen esitetään 250 000 euron määrärahaa.

Mikko Staff

Valtiovarainministeriön pääluokkaan kuuluva hyvinvointialueiden rahoitus

Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus kasvaa n. 1,6 mrd. eurolla 26,2 mrd. euroon verrattuna vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon. Kasvu selittyy pääosin sillä, että rahoituksen lisätään lakisääteinen rahoitukseen jälkikäteistarkistus koskien vuotta 2023, n. 1,4 mrd. euroa. Koska vuoden 2024 budjetoituun rahoitukseen sisältyi 530 milj. euroa jälkikäteisen maksettua vuoden 2023 rahoitusta, hyvinvointialueiden rahoituksen määrän todellinen kasvu on n. 2,2 mrd. euroa vuonna 2025.

Rahoituksessa huomioidaan myös hallitusohjelman ja vuoden 2024 lisätöiden mukaiset STM:n valmistelemat toimet, jotka vähentävät hyvinvointialueiden rahoitusta yhteensä vajaa 300 milj. euroa vuonna 2025:

- Ajokorttitarkastusten rajaaminen palveluvalikoiman ulkopuolelle, vähennys 5 milj. euroa (edelleen valmistelussa).
- Asiakasmaksujen korottaminen, vähennys 150 milj. euroa.
- Hoitotakuun keventäminen (Perusterveydenhuollon hoitotakuuksi säädetään 3 kuukautta ja suunhoidon hoitotakuuksi 6 kuukautta, hoitotakuun keventäminen ei koske alle 23-vuotiaita), vähennys 96,2 milj. euroa + 25 milj. euroa aiempien päätösten perumista.
- Iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen keventäminen (henkilöstömitoitus 0,6 nykyisen 0,65 sijaan 1.1.2025 alkaen), vähennys 45 milj. euroa.
- Lastensuojelun henkilöstön kelpoisuusvaatimusten joustavoittaminen, vähennys 2 milj. euroa.

Lisäyksinä on hallitusohjelman mukaisesti huomioitu:

- Lasten ja nuorten terapiatakuu 1.5.2025 lukien, lisäys 22,2 milj. euroa.
- Vammaispalvelulain soveltamisalan muuttaminen, lisäys 24,8 milj. euroa.

Lisäksi vuonna 2024 voimaan tulleiden uudistusten vaikutukset:

- lastensuojelun jälkihuollon ikärajan lasku 23 vuoteen, säästövaikutuksen kasvu 12 milj. euroa
- tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa olevien potilaiden oikeusturvan varmistamisen kustannusvaikutuksen muutos 0,3 milj. euroa.